

Onko elinkeinopolitiikalla tulevaisuutta?*

TIMO AIRAKSINEN

Olen pitkälti samaa mieltä Kari Puumasen esityksen johtopäätöksistä. Kommenttipuheenvuorossani pyrin kuitenkin tarkastelemaan elinkeinopolitiikan ongelmia konkreettisemmasta näkökulmasta, jolloin asiat tulevat paljon vaikeammiksi.

Suomessa alkaa sekä ekonomistien että virkamiesten keskuudessa, Puumanen ja minä mukaanlukien, ulkomaisia auktoriteetteja seuraten vallita suuri yksimielisyys siitä, ettäärkevin teollisuuspolitiikka on »noninterventionistista» (esim. teollisuuspoliittinen katsaus 1991). Tällä tarkoitetaan sitä, että politiikalla parannetaan teollisuuden ja yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä mm. infrastruktuurin, verotuksen, lainsäädännön ja tuotantopanosten liikkuvuuden suhteen. Sen sijaan toimiala- saati yrityskohtaisia toimenpiteitä ei pidä käyttää, koska nämä vääristävät allokaatiota ja helposti kärjistävät ongelmia pitkällä aikavälillä. Kansainvälinen käytäntö on kuitenkin vielä aika kaukana näistä periaateista.

Suomessa teollisuuspoliittinen panostus kohdistuu keskeisesti aluepolitiikan toteuttamiseen, mutta myös osaamisen eli tutkimus- ja kehitystoiminnan ja koulutuksen edistämiseen ja vientiin. Kyse on kuitenkin varsin vähäisestä panostuksesta. Teollisuuden tuki on EFTAn selvityksen mukaan ollut suuruusluokkaa 1,2 % arvonlisäyksestä eli noin miljardin markan verran. Summaan eivät sisälly

verohelpotukset, jotka karkeasti kaksinkertaistanevat tuen määrän. Kaikkineenkin teollisuuden subventiot Suomessa ovat kansainvälisessä vertailussa ilmeisesti hyvin vaatimatomia.

Kuten tunnettua, maatalouden osalta tilanne on kansainvälisessä vertailussa aivan toinen.

Mielestäni teollisuuspolitiikkaa harjoitetaan ja kehitetään nykyisellään Suomessa varsin järkevästi. Yleislinja on oikea ja toteutus suhteellisen tehokasta. Pragmaattisille näkökohdille annetaan sijaa, niinkuin pienessä maassa onkin järkevää. Isojen maiden synneistä ovat esimerkkeinä teollisuusalakohdaiset subventiot EY:ssä muun muassa telakkateollisuudessa ja elektroniikkateollisuudessa.

Suomessa on luultavasti järkevintä pyrkiä suurin piirtein saman tasoiseen tukeen meille tärkeillä aloilla kuin EY-maissa, vaikka *first-best* ratkaisu olisi lopettaa subventiot kaikista maista. Vaihtoehtona on tällaisten alojen kuihtuminen tuotosten hintavääritysmien vuoksi.

Suomessa teollisuuspolitiikalla olisi ehkä eniten tekemistä suljetulla sektorilla. Deregulointia, kilpailun edistämistä ja julkisten palvelujen kilpailevaa yksityistämistä pitäisi voimistaa ja jouduttaa kansantalouden kustannuspaineiden keventämiseksi. Valtionyhtiöiden yksityistämistä pidän käytännön kysymyksenä. Rahoitushuollon kannalta tämä on yrityksille ilmeisen järkevää.

Ajankohtaisina vaikeina teollisuuspoliitti-

* Kommenttipuheenvuoro Talouspolitiikan päivänä 13. 5. 1991.

Taulukko 1. Tehdasteollisuuden julkinen tuki eräissä maissa, % arvonlisäyksestä.

	1981—86		1986—88		
Saksa	3.0		2.7		
Ranska	4.9		3.7		
Italia	9.5		6.7		
Iso-Britannia	3.8		2.7		
Belgia	6.4		4.4		
Tanska	2.8		2.0		
Kreikka	12.9		15.5		
Irlanti	7.9		6.1		
Alankomaat	4.1		3.3		
Portugali	..		8.3		
Espanja	..		5.3		
EC-10	5.1		EC-12	4.1	

	1984	1985	1986	1987	Keski- määrin
Itävalta	2.5	2.5	3.2	3.6	3.0
Suomi	1.2	1.2	1.2	1.1	1.2
Islanti	0.8	0.5	0.7
Norja	2.0	1.4	2.4	2.0	2.0
Ruotsi	2.9	4.0	3.5	1.9	3.1
Sveitsi	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
EFTA	1.7	1.9	2.0	1.6	1.8

Lähde: Ford ja Suyker, *OECD Economic Studies* No. 15. Autumn 1990.

sina kysymyksinä näen erityisesti kaksi asiaa. Pitäisikö Suomessa harjoittaa tietoista rakennepolitiikkaa ja jos pitäisi, miten tämä olisi toteutettava? Pitäisikö valtion tukea idänkaupan ja suorien investointien riskinottoa nykyistä enemmän?

Japanissa ja eräissä Kaakkois-Aasian maissa on harjoitettu menestyksellistä rakennepolitiikkaa uusien ja tiettyjen avainalojen kehittämisessä. Länsimaissa vastaavan tyyppistä teollisuuspolitiikkaa on harjoitettu huonommin tuloksin. Esimerkiksi Ranskassa on pa-

nostettu huomattavasti elektroniikkateollisuuden muun muassa mittavien julkisten hankintojen avulla, mutta myös suoria subventioita on jouduttu käyttämään erityisesti viime vuosina. Pääosa ns. rakennepolitiikasta on länsimaissa kohdistunut supistuvien alojen pönkittämiseen, mitä on kritisoitu sekä kyseisissä maissa että ulkopuolisten toimesta.

Nähdäkseni Suomessa kannattaisi keskittää julkista teknologiapanostusta nykyistä määrätietoisemmin teollisuuden kilpailukykyisimpien alojen hyväksi. Pienessä maassa on pakko erikoistua, ja esimerkiksi t&k -menojen kohdentamisessa olisi tämän takia syytä olla aiempaa valikoivampi. Tässä mielessä esimerkiksi metalliteollisuudessa mietitään parhailaan yritysten kesken teknologisten painopisteiden valinnan ja teknologiastrategioiden yhteensovittamisen ongelmia. Hanketta työstetään yhteistyössä METin ja TEKESin puitteissa.

Idänkaupan sekä entisiin ja nykyisiin sosialistimaihin suunnattavien suorien investointien riskit ovat helposti nykyisellään liian suuria yksittäisille yrityksille. Kuitenkin Suomen tulisi pyrkiä säilyttämään vahvat markkina-asemansa näissä maissa. Toisaalta riskien huomattava kasvattaminen nykyisestään verovoimalla hirvittää. Näiden osittain vastakkaisten näkökohtien johdosta on menetettävä käytännön mahdollisuuksien mukaan: otetaan hallittua riskiä tapauksissa, jotka sopivat omaan kehittämiseen ja oman teollisuutemme tarjontaan.

Elinkeinopolitiikkaa tarvitaan siis edelleen ainakin tutkimus- ja kehitystoiminnan ja koulutuksen edistämiseen ja suurten riskien tasoittamiseen, sekä puolustusellisesti kilpailijamaiden toimenpiteiden vastapainoksi. Erityisen tärkeää on suljetun sektorin tuottavuuskehityksen vauhdittaminen.